

4. Про утворення вищого суду з питань інтелектуальної власності. Указ Президента України. № 299/2017р. від 29.09.2017р. Електронний ресурс: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/299/2017>

5. Офіційний сайт Вищої кваліфікаційної комісії суддів України. Електронний ресурс: <https://vkksu.gov.ua/ua/news/stosowno-konkursu-do-wishtchogo-sudu-z-pitan-intieliectualnoi-wlasnosti/>

6. Б. Малишев. Конкурс до Вищого суду з питань інтелектуальної власності: перші висновки. Ліга.Блоки. Електронний ресурс: <https://blog.liga.net/user/bmalyshev/article/30479>

Стойков І.М.

студент,

Науковий керівник: Кармазіна К.Ю.

кандидат юридичних наук, доцент,

Одеський національний університет імені І.І. Мечникова

ОРГАНИ ТА УСТАНОВИ, ЩО ЗАБЕЗПЕЧУЮТЬ ДОТРИМАННЯ ПРАВ І СВОБОД ГРОМАДЯН НА ОКУПОВАНИХ ТЕРИТОРІЯХ УКРАЇНИ

Головною метою кожної демократичної держави є дотримання прав і свобод громадян. Фактичним вираженням забезпечення державою прав і свобод громадян є створення комплексної системи органів та установ, діяльність яких спрямована на підтримку на належному рівні цих благ.

Особлива увага на часі приділяється тим подіям, що розгортаються на Сході України та в Автономній Республіці Крим. Саме у зв'язку з даними подіями і виникає потреба у створенні специфічної системи органів, що мають повноваження та, головне, можливість застосування ефективних заходів з дотримання прав і свобод громадян.

Необхідність у створенні ефективної системи комунікацій між органами та установами, що забезпечують дотримання прав і свобод громадян на окупованих територіях України, надання чіткої регламентації їх дій, забезпечення належним інструментарієм засобів із забезпечення їх цілей постала ще в 2014 році. Проте, незважаючи на це, вирішення проблем, пов'язаних з окупацією, і зараз потребує ефективних рішень. Першими особами, що відреагували на такі соціально-політичні явища, стали народні депутати України та науковці в сфері конституційного, адміністративного та міжнародного права. Саме на працях таких науковців, як А. С. Аржаковський, О. О. Резнікова, Д. Б. Тимчук, Ю. Р. Шухевич, та ін., ґрунтується дана робота.

Вжиття заходів щодо забезпечення прав і свобод людини та громадянина, створення сприятливих умов для вільного і всебічного розвитку особистості, перш за все, належить до основних завдань Кабінету Міністрів України. Дане завдання закріплене п. 2 ст. 2 Закону України «Про Кабінет Міністрів України». Відповідно до п. 7 ст. 2 цього ж Закону, до його завдань також

відносять здійснення заходів щодо забезпечення обороноздатності та національної безпеки України, громадського порядку, боротьби із злочинністю, ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій [1, ст. 2]. На превеликий жаль, даний орган з виконанням своїх прямих обов'язків не справляється у зв'язку з відсутністю ефективного контролю за здійсненням обов'язків підвідомчими територіальними органами.

Важливу роль відіграє і Міністерство закордонних справ України, що підтримує міжнародний дискурс та спрямовує світову увагу на вирішення проблематики питання повернення окупованих територій України, відновлення суверенітету держави та, головне, – дотримання країною-окупантом законних прав громадян на даних територіях. Проте, на сьогоднішній день одного лише спрямування уваги з боку міжнародної спільноти, що висловлює своє занепокоєння з приводу проблеми порушення прав та свобод людини та громадянина на окупованих територіях України, замало.

Одним з головних загальних інститутів, що має найбільший інструментарій можливостей до застосування, є Уповноважений Верховної Ради України з прав людини (далі – Уповноважений), що здійснює згідно із законом парламентський контроль за дотриманням конституційних прав і свобод людини і громадянина, зокрема, і на тимчасово окупованій території.

У своїй щорічній доповіді 2017 року Уповноважений зазначав про наявність проблемних питань щодо функціонування основного інституту з захисту прав і свобод фізичних і юридичних осіб – суду. В своїй доповіді Уповноважений спрямовує увагу на проблему відновлення матеріалів судових проваджень в судах, що знаходяться на окупованих територіях [2].

У відповідності до Закону України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України», у зв'язку з неможливістю здійснювати правосуддя судами Автономної Республіки Крим та міста Севастополя на тимчасово окупованих територіях, змінено територіальну підсудність судових справ, підсудних розташованим на території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя відповідним судам м. Києва [3, ст. 12]. Аналогічні положення передбачає і Закон України «Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях» [4, ст. 2].

Окремим, спеціальним органом, що створений відповідно до постанови Кабінету Міністрів України «Деякі питання Міністерства з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб» та Положення «Про Міністерство з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України», є Міністерство з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України, що є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України. Одним з основних завдань цього органу є «реалізація прав і свобод громадян України, які проживають на тимчасово окупованих територіях України» [5, п. 3].

Як окремий дорадчий орган було утворено Комісію з розгляду питань щодо надання допомоги особам, позбавленим особистої свободи незаконними збройними формуваннями, окупаційною адміністрацією та/або органами влади Російської Федерації на тимчасово окупованих територіях України та/або території Російської Федерації у зв'язку з громадською або політичною діяльністю таких осіб, а також підтримки зазначених осіб та членів їх сімей. Комісія складається з представників Міністерства юстиції України, Міністерства соціальної політики України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України (за згодою), заступника начальника Управління з питань внутрішньо переміщених осіб. Головою Комісії є перший заступник Міністра з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України [6].

Одними з найважливіших органів наразі в Україні виступають так звані «силові структури», що безпосередньо вступають в контакт з сепаратистами, терористами та регулярними військами Російської Федерації. До таких органів належать Служба зовнішньої розвідки України, Головне управління розвідки Міністерства оборони України, Служба безпеки України, Державна прикордонна служба України, що забезпечують своєчасне виявлення загроз національній безпеці України (що походять, зокрема, і з тимчасово окупованих територій) та оперативно вживають відповідних заходів протидії.

Основною проблемою виконання приписів чинного законодавства України з приводу дотримання прав і свобод громадян є фактична відсутність органів державної влади та місцевого самоврядування на місцях (тобто на окупованих територіях) та, більш того, наявність держави-окупанта на даних територіях, що нав'язує власну політику, впроваджує власне законодавство, знищує сформовану століттями корінну культуру та перешкоджає доступу державних органів та установ України до осіб, які потребують допомоги [7].

Підсумовуючи вищевикладене слід зазначити, що питання специфіки регулювання процесів захисту прав і свобод людини на різних окупованих територіях України потребує подальшого дослідження. Необхідними видаються також вдосконалення наявного нормативно-правового забезпечення дотримання прав і свобод громадян на окупованих територіях України та конкретизація заходів, що можуть вживатися державою, спрямованих не тільки на сприяння забезпеченню прав і свобод громадян, але й безпосередньо на здійснення їх захисту.

Список використаних джерел:

1. Про Кабінет Міністрів України: Закон України від 27.02.2014 року № 794-VII // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 13. – Ст. 828.
2. Лутковська В. Доповідь Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини про стан додержання та захист прав і свобод людини і громадянина в Україні [Електронний ресурс] / В. Лутковська – Режим доступу: http://www.ombudsman.gov.ua/files/dopovidi/dopovid_2016_final.pdf
3. Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України: Закон України від 15.04.2014 року № 1207-VII // Відомості Верховної Ради України. – 2014. – № 26. – Ст. 892.

4. Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях: Закон України від 18.01.2018 року № 2268-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2018. – № 10. – Ст. 54.

5. Деякі питання Міністерства з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб: Постанова Кабінету Міністрів України від 08.06.2016 року № 376-2016-п // Офіційний вісник України. – 2016. – № 51. – Ст. 1802.

6. Про утворення комісії з розгляду питань щодо надання допомоги особам, позбавленим особистої свободи незаконними збройними формуваннями, окупаційною адміністрацією та/або органами влади Російської Федерації на тимчасово окупованих територіях України та/або території Російської Федерації у зв'язку з громадською або політичною діяльністю таких осіб, а також підтримки зазначених осіб та членів їх сімей: Наказ Міністерства з питань тимчасово окупованих територій та внутрішньо переміщених осіб України від 30.10.2018 року № z1230-18 // Урядовий кур'єр. – 2018. – № 206. – Ст. 1.

7. Аржаковський А. С. Розбрат України з Росією: стратегія виходу з піке. Погляд з Європи. / Антуан Сергійович Аржаковський. – Харків: Віват, 2015. – 256 с.

8. Резнікова О. О. Проблеми захисту конституційних прав і свобод громадян України під час врегулювання збройного конфлікту на Донбасі [Електронний ресурс] / О. О. Резнікова. – Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/konf_Dondas-157ee.pdf.